

In andere gevallen is een som beschikbaar gesteld om het mogelijk te maken een specieele cursus te volgen of laboratoriumwerk te verrichten.

Meer dan 50 collegae hebben zich tot ons om raad en steun gewend. Het uitvoerend Comité te Amsterdam hield daarvoor op geregelde tijden een bijeenkomst, waar besproken werd op welke wijze hun hulp kon worden verleend of raad gegeven. Ondergeteekenden hebben persoonlijk talrijken ontvangen om nader op de hoogte te komen van hun toestand. Helaas is het in vele gevallen niet gelukt een afdoende oplossing te vinden, ondanks pogingen in het buitenland om daar plaatsing te vinden. Thans is de toestand zoo, dat in schier alle landen ook buiten Europa maatregelen genomen zijn, waardoor vestiging onmogelijk wordt. Enkele collegae zijn teruggegaan naar Duitschland, anderen hebben getracht elders een bestaan te vinden.

Het Comité voor Deutsche Intellectueelen heeft haar arbeid op 1 September gestaakt en is geliquideerd.

Met betuiging van dankbaarheid voor den ontvangen steun,

Namens het Uitvoerend Comité,

P. A. DE WILDE, *voorzitter.*

H. LITWER, *secretaris.*

Amsterdam, Maart 1935.

TOEREKENBAARHEID EN BIOLOGIE.

De verwarring, door collega WAARDENBURG in zijn openbare les gesticht met de hanteering van het begrip „toerekenbaar” — als ware dit een goed begrensde eigenschap, waarvan men de erfelijkheid kan toetsen — is door zijn toelichting (cf. het ingezonden stuk onder den titel: „Toerekenbaarheid en erfelijkheid”) niet geringer geworden.

Wie erfelijkheid op biologischen grondslag bestudeert, moet zich houden aan definieerbare begrippen: goed te omschrijven symptomen of symptomencomplexen of goed gekenmerkte feitelijke toestanden. Daartoe behoort toerekenbaarheid allerminst. Het is een subjectieve beoordeeling (o.a. zelfs afhankelijk van ethische en religieuse factoren), in hoeverre men in een bepaald geval iemand voor een bepaalde daad verantwoordelijk acht. Zelfs voor „normalen” geldt: duo si facient idem, non est idem.”

En men kan er per slot van rekening over twisten, of men in bepaalde omstandigheden een hond zwaarder moet toerekenen, dat hij een stuk worst van de tafel steelt, dan een paralyselijder een zedendelict of een melancholielijder een poging tot zelfmoord.

Een individueel peil van tusschen 0 pCt. en 100 pCt. gelegen toerekeningsvatbaarheid voor alle daden is een onbruikbaar postulaat. In studies over erfelijkheid kan het begrip toerekenbaar geen eenheid zijn, waarmede iets te bereiken valt.

Arnhem, 2 Maart 1935.

J. G. SCHNITZLER.

Misdadigheid is een sociologisch, dus een complex verschijnsel en toch kunnen meermalen onder de vele voorwaarden, ook erfactoren van overwegende of beslissende beteekenis worden. Toerekenbaarheid is — naar SCHNITZLER terecht opmerkt — geen afgebakende biologische grootheid en als zoodanig, oók naar mijn meening, stellig geen erfelijke eigenschap. En toch zijn er onder de vele voorwaarden ook erfactoren, die haar kunnen doen verminderen. De verwarring is niet door mij ontstaan, maar allereerst door de leer der over geslachten toenemende kiemontaarding van den psychiater MOREL (in het derde geslacht zou achterlijkheid, zielsziekte en zelfmoord, in het vierde idiotie ontstaan). Zij is voortgezet door de ook een tijd lang door novellisten en dramaturgen gretig overgenomen leerstellingen van de school van LOMBROSO, die blijkbaar thans nog aanhangers telt. Juist omdat de moderne genetica sterk onder den indruk is van de wisselwerking van erfactoren onderling en met levensomstandigheden, kant zij zich tegen te ver strekkende algemeene fatalistische conclusies, die verwarrend op de geesten werken en

zij waarschuwt om voorzichtig te zijn met de veronderstelling, dat door mutatie alle voorwaarden, waarnaar men toerekenbaarheid subjectief beoordeelt, kunnen verloren raken. Ik verbaas mij en betreur het zeer, als door mijn uiteenzettingen de verwarring op dit punt zou toenemen en verzeker u, dat de omgekeerde bedoeling bij mij heeft voorgezetten.

Arnhem, 2 Maart 1935.

P. J. WAARDENBURG.

EEN „PROF. PEL BOEK”.

Voor eenige jaren, reizende per P. L. M., trof ik een zeer aangenaam reisgenoot in een Nederlandsch ingenieur, die me vertelde (en toelichtte) kans te zien, dank zij de moderne verkeersmiddelen, terwijl hij zijn werk had in de omgeving van Madrid, toch regelmatig zijn „week-end” door te brengen in den Haag. Op mijn opmerking, dat behalve die verkeersmiddelen, hiertoe wel een prima gezondheid en een dito zenuwstelsel noodig was, antwoordde mijn reisgenoot, dat hij ook inderdaad over beide beschikte, maar... dat hij zich eens geruimen tijd diep rampzalig en ziek had gevoeld. Na lang rondgesukkeld te hebben, had hij zich toen tot prof. PEL gewend, die hem, na één consult zijn gezondheid had teruggegeven!! „Dat ging zoo”, vervolgde mijn reisgenoot: „Na al mijn talloze klachten geduldig te hebben aangehoord, ondervroeg en onderzocht prof. PEL me nauwkeurig. Daarna zette hij zich aan zijn bureau, schreef een langen brief en, na dezen gesloten te hebben, overreikte hij mij hem met de volgende woorden: „hier hebt u een brief; daar staat alles in, wat u te doen hebt. Opent u hem als u zijt thuisgekomen en leest hem dan eens op uw gemak!?? Neen! U hoeft niet terug te komen.”

„Met een gemoedelijk en vriendelijk tikje op mijn schouder, werd ik de deur uitgeloodst. — Daar stond ik weer op straat, met alle tientallen vragen, die ik had willen lanceren, nog op de lippen! Ik liep de Heerengracht op, daarna den Blauwburgwal en... bekeek den brief! — Het was me onmogelijk met het lezen hiervan te wachten, tot ik thuis was! Snel scheurde ik hem open en las ongeveer het volgende:

„„Waarde Heer, wanneer u, loopende op den Blauwburgwal, en, mijn huis uit het oog verloren hebbende, dezen brief opent, wandelt u juist in de goede richting! U kruist dan den N.Z. Voorburgwal en, even voor de Nieuwe Kerk, gaat u een straatje in, namelijk de Gravenstraat. Hier, het derde huis links, is een winkeltje voor visscherijbenodigheden. Hier gaat u binnen, zeggende, dat prof. PEL u heeft gezonden, en bestelt een volledige hengeluitrusting en gaat hiermede morgen naar het dorpje Wilnis. Dáár neemt ge uw intrek bij „Tante ANNA” en blijft daar een week! U gaat dan om *negen* uur naar bed en laat u om *vier* uur des ochtends wekken, om daarna met „ouwe JAAP” in een bootje uit visschen te gaan. — Voor de lunch neemt u wat sandwiches mee en een thermosflesch met thee (geen oude klare!) — Tante ANNA zal goed voor u zorgen, en ge moet u houden aan haar menu's en aan de instructies van ouden JAAP.

„Zóó blijft u een *week* in Wilnis, dan gaat u weer naar huis en... u bent hersteld!”

„Zoo eindigde de brief van prof. PEL. — En het resultaat? Ik was inderdaad bevrijd van al mijn klachten, nadat ik den raad had opgevolgd! Sindsdien heb ik nooit meer klachten gehad!”

Bovenstaand curiosum had ik gaarne geplaatst in een „Prof. PEL Boek” (zie het N. T. v. G. van 24 Maart 1934 blz. 1350).

Ik hoop, dat de lezing van deze aardige anecdote diegenen der collegae, die van de sprankelende geest van prof. PEL uitingen als boven te hunner kennis hebben, mij die willen toevertrouwen voor de samenstelling van een „Prof. PEL Boek”.

ANDRÉAS OTTO.